RØNNE GAMLE ELVÆRK – *Forsyning*

Rønne gamle elværk på hjørnet af Landemærket og Lille Madsegade, set fra nord, dec.2005

Navn	Rønne Elektricitetsværk og Badeanstalt, *Rønne Gamle Elværk*.
Adresse / matrikelnr.	Lille Madsegade 32, 3700 Rønne, matr.nr. 1359
Ejer	Bornholms Regionskommune
Type / kategori	Elforsyning og fjernvarme
Grundlagt / i drift / nedlagt	1911, nedlagt i 1960erne
Anden nuv. Anvendelse	Senest maskinfabrik, nu inventardepot for Regionskommunen, udlejning til motionscenter og Regionskommunens Forebyggelsesvirksomhed
Bevaringsforhold	Bevarende lokalplan
Interesse / prioritering	National
Kilder	Ove E. Hansen, Arkitekt Anton Rosen og hans tid. Bornholmske samlinger, III rk.8. bd. 1994, ISBN 87-87042-29-0
Web - link	www.brk.dk
Arkiv	Bornholms Museum, sag 565, fotos, Industriarkiv. Bornholms Regionskommune
Beskrevet i rapport	BORNHOLMS INDUSTRIHISTORIE, side 63
Sign. / dato	Niels-Holger Larsen, februar 2005

Fra www.brk.dk

Beskrivelse

Elværk og badeanstalt er sammensat af tre bygningsanlæg – de store maskinhaller, badeanstalten med ”tårn” og endelig bestyrerboligen.
Det gamle elværk og badeanstalt er opført i røde mursten i blank mur med dekorative elementer i granit, samt mange små ”forsiringer”.

Som elværket står i dag består det af Anton Rosens oprindelige bygningskompleks med to store maskinhaludvidelser, en i 1925 og yderligere en i 1938.

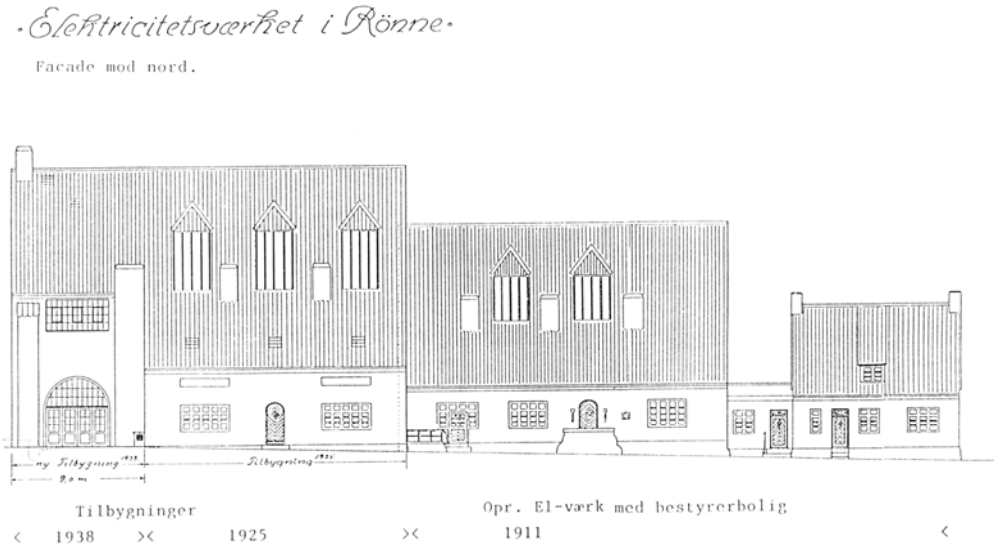

Udvidelserne er både i hovedform og i detaljer så lig det oprindelige byggeri, at man knapt kan skelne en forskel.

Værkets store gavl, til venstre bestyrerbolig

Badeanstalt

Badeanstalten består af en høj bygning med stejlt tag, liggende ud mod gaden. I denne høje bygning findes en stor vandbeholder over stueetagen.

Badeanstalt

Badeanstaltens tankbygning.

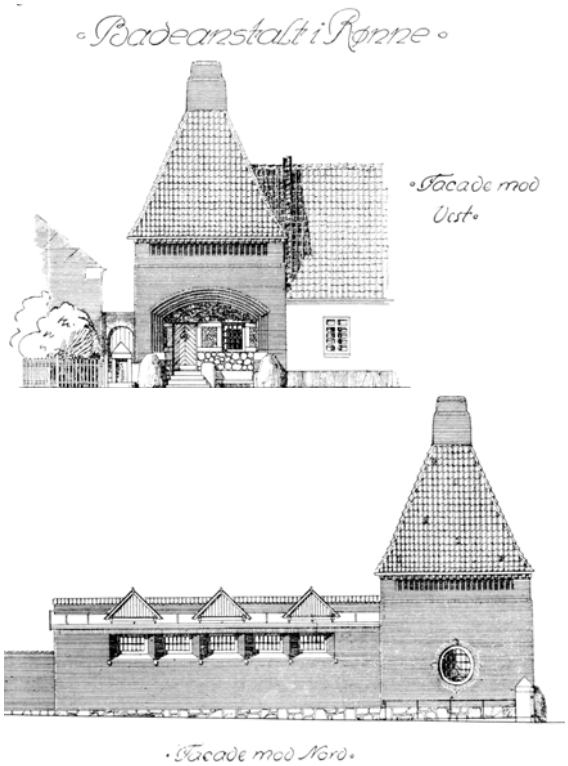

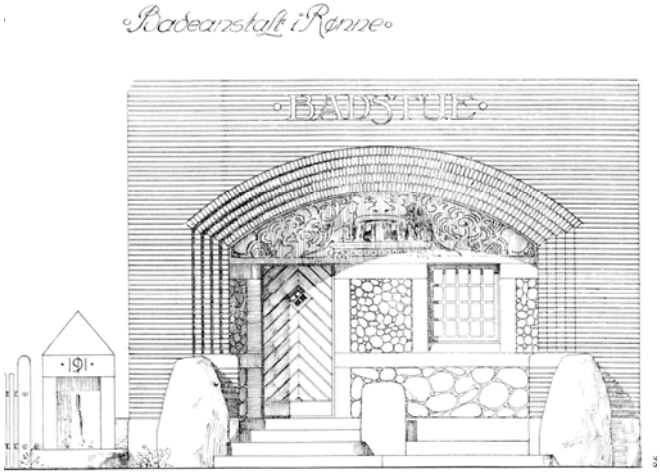

Anton Rosen tegninger 1910.

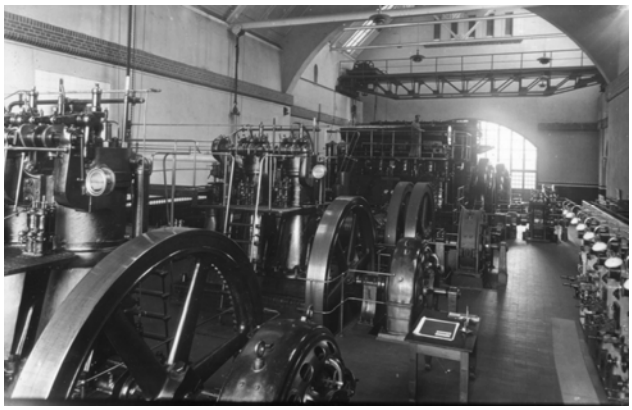

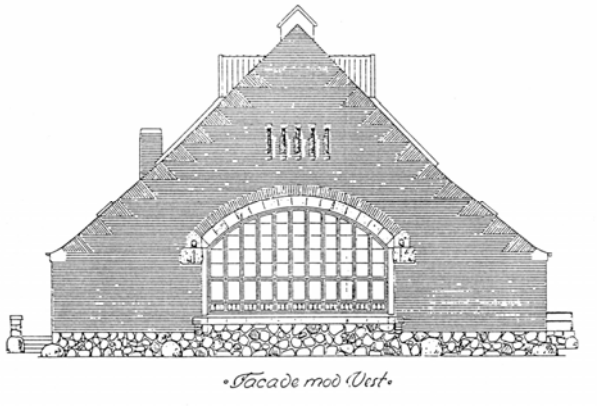

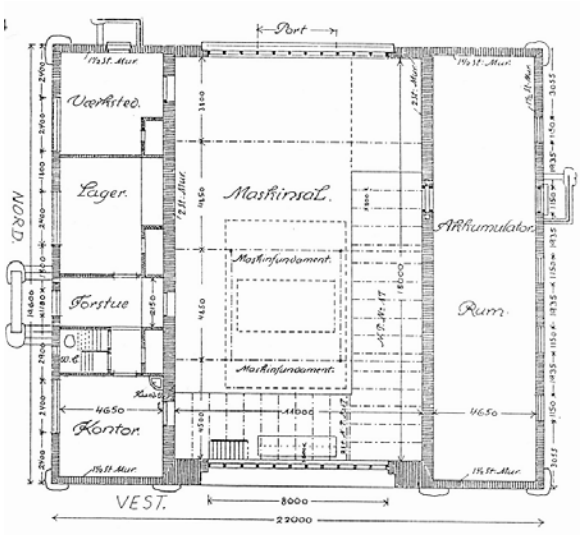

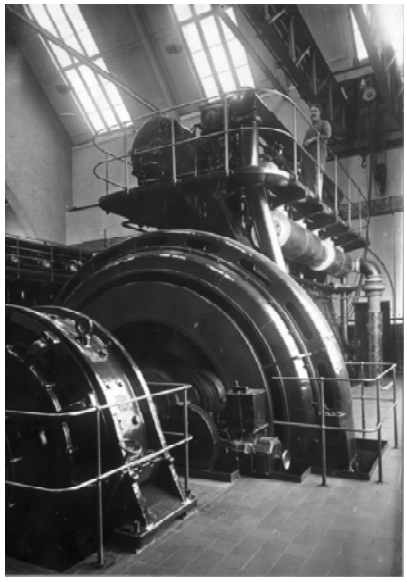

Bygningerne fremtræder meget velbevaret i deres ydre med mange af de oprindelige detaljer bevaret. Også indvendigt fremviser bygningsanlægget meget godt håndværk og mange fine detaljer. Indvendig er bygningen noget ombygget i siderummene, men de store haller er bevaret, dog med flere ”skader” efter bygningens anvendelse til maskinfabrik. I badeanstalten er en del ombygget ved indretning til ”fitnesscenter”. Bestyrerboligen fungerer for tiden som værested.

Historie

Rønne byråd besluttede i 1909 at bygge et elværk. Det vides ikke hvordan byrådet har fået kontakt til arkitekt Anton Rosen, men det har uden tvivl været gennem ingeniøren ved projektet J.P. Spangenberg. Værket blev udstyret med to dieselmotorer, som ladede store akkumulatorer op til nattens strømforbrug.
Spildvarmen fra el-produktionen anvendtes dels til opvarmning af Rønne øvrige offentlige bygninger, f.eks. Bornholms Museum, Teknisk Skole, dels til opvarmning af vand til den offentlige badeanstalt.
Værkbygning og badeanstalt blev opført først og umiddelbart efter blev bestyrerboligen opført.

Udviklingen gik rask, og i 1925 udvidedes med en ny stor maskinhal, og endnu en gang i 1938.
De store udvidelser er så nøje tilpasset Anton Rosens arkitektur, at der vanskeligt kan ses forskel.
Elværket gik af brug i 1960erne, efter at man på Sydhavnen i Rønne i næsten 20 år havde haft et nyt stort højspændingsværk.

Elværket blev siden indrettet til maskinfabrik, og badeanstalten til en fysioterapeutisk klinik.
Maskinfabrikken lukkede for et par år siden, og værket står for tiden tomt. Bornholms Regionskommune, der ejer bygningerne har endnu ikke besluttet hvad den gamle elværksbygning skal anvendes til. Klinikken er fortsat lejet ud.

Anbefalinger - fremtid

Anton Rosen var en meget værdsat og for sin tid speciel arkitekt og kunstner, meget produktiv med mange byggerier og kunsthåndværk. Ser man på listen over Anton Rosen byggerier synes Rønne Elværk at være det eneste industrikompleks Rosen fik opført.

Bygningen har sin helt egen, men for Rosen typiske arkitektur, dog meget tidstypisk med ligheder til Bedre Byggeskik. Bygningerne har mange særprægede detaljer, og udviser en gedigen byggeskik.

Det er tankevækkende, at man i 1925 og så sent som 1938 har respekteret Anton Rosens arkitektur så meget, at de senere tilbygninger blev udført helt i hans stil og byggemåde.

Det giver bygningskomplekset en smuk helhed.

Elværket lå i sin tid op til den store stenhuggerplads for ”De Forenede Stenbrud”, som nu er helt ryddet. Det giver det gamle elværk en ny ”facade” med den mægtige østvendte gavls meget store vinduesparti.

Bygningerne er i offentligt eje, Bornholms Regionskommune, som har intentioner om at behandle bygningskomplekset med respekt, men fremtiden er ikke helt sikker, hvis der ikke kan findes en rimelig funktion til bygningerne. Der kan være fare for salg eller i værste fald nedrivning.

Med baggrund i den arkitektoniske kvalitet fra en meget anerkendt arkitekt Anton Rosen, og at der åbenbart er tale om hans eneste egentlige industriprojekt, samt at eftertiden med respekt har videreført arkitekturen - så anbefales det at hele bygningskomplekset sikres en bevaring i respekt for de kulturhistoriske og arkitektoniske værdier.

Ovenstående er udarbejdet af Bornholms Museum til Kulturarvstyrelsen i forbindelse med en oversigt over industriminder på Bornholm, 2005.

Niels-Holger Larsen
4. december 2005

NIELS-HOLGER LARSEN, ARK.MAA, KIRKESTRÆDE 1, 3700 RØNNE, TLF. 56941229, E-MAIL: NHL@GAMLE-HUSE.DK
WWW.GAMLE-HUSE.DK